

TRUDNOŚCI W PRZESTRZENI
EDUKACYJNEJ DZIECKA

Sprawozdanie
z Międzynarodowej Konferencji Naukowej
„Trudności w przestrzeni Edukacyjnej Dziecka”
/CHALLENGES IN A CHILD'S EDUCATIONAL SPACE/

Poznań, 18 stycznia 2017 roku

W dniu 18 stycznia 2017 roku na Wydziale Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu odbyła się Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Trudności w Przestrzeni Edukacyjnej Dziecka” zorganizowana przez Zakład Edukacji Dziecka, pod patronatem Pani Dziekan Wydziału Studiów Edukacyjnych prof. zw. dr hab. Agnieszki Cybal-Michalskiej.

Celem konferencji była wymiana doświadczeń teoretyków i praktyków zajmujących się omawianym obszarem oraz interdyscyplinarne pochylenie się nad trudnościami we współczesnej przestrzeni edukacyjnej dziecka w kontekście środowiska szkolnego, rodzinnego, rówieśniczego, a także przedszkolnego. Obrady plenarne konferencji swoimi wystąpieniami uświetniło 20 profesorów reprezentujących wiodące ośrodki akademickie w kraju oraz akademickie ośrodki zagraniczne takie, jak: Ostravská Univerzita oraz Catholic University of Eichstaett – Ingolstadt. W sekcjach tematycznych referaty wygłosiło 51 Prelegentów z wielu znaczących wyższych uczelni.

TRUDNOŚCI W PRZESTRZENI
EDUKACYJNEJ DZIECKA

Prof. UAM dr hab. Małgorzata Cywińska – Przewodnicząca Komitetu Naukowego i Organizacyjnego – powitała Uczestników konferencji, a Pani Dziekan Wydziału Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu prof. zw. dr hab. Agnieszka Cybal-Michalska wygłosiła przemówienie otwierające część merytoryczną obrad, w którym zaznaczyła istotność i złożoność omawianej podczas obrad tematyki. Następnie prof. UAM dr hab. Małgorzata Cywińska przedstawiła referat „Oblicza trudności edukacyjnych dzieci wobec wyzwań współczesności”, którym wprowadziła słuchaczy w problematykę konferencji.

Przemówienia otwierające obrady konferencji zwieńczył występ Zespołu Dziecięco-Młodzieżowego prowadzonego przez mgr Ewę Sykulską z Zakładu Działań Twórczych w Przestrzeni Społecznej (WSE UAM).

Po uroczystym otwarciu konferencji rozpoczęły się obrady plenarne. Pierwsza sesja plenarna moderowana była przez prof. UAM dr hab. Małgorzatę Cywińską, prof. UW dr hab. Danutę Borecką-Biernat oraz prof. zw. dra hab. Andrzeja Twardowskiego. Pierwszą Prelegentką w tej sesji była doc. PaedDr. Radmila Burkovičová (Ostravská Univerzita), która wygłosiła referat zatytułowany „Przyszłość w przedszkolach w Republice Czeskiej”. Wystąpienie dotyczyło nowelizacji ustawy oświatowej na terenie Republiki Czeskiej, według której wprowadza się na terenie kraju obowiązkową edukację przedszkolną dla dzieci w wieku od lat pięciu. Autorka omówiła dylematy nauczycieli przedszkola odnośnie wprowadzanych zmian. Ponadto przedstawiła nowe wymagania względem dyrektorów placówek w czeskich miastach.

TRUDNOŚCI W PRZESTRZENI
EDUKACYJNEJ DZIECKA

Kolejną Prelegentką była doc. PaedDr. Ivana Gejgušová (Ostravská Univerzita) ukazująca rozważania związane z „Trudną drogą dzieci i młodzieży do aktywnego czytelnictwa”. Autorka referatu od wielu lat zajmuje się śledzeniem aktywności czytelniczej oraz preferencji i postaw czytelniczych dzieci szkół podstawowych na terenie Czech. Zaprezentowała w swoim wystąpieniu negatywne skutki związane ze spadkiem aktywności czytelniczej dzieci i sposoby na ich przeciwdziałanie, a w tym innowacyjne metody pracy z dziećmi realizowane w tym zakresie na terenie szkół w Republice Czeskiej.

Prof. zw. dr hab. Agnieszka Gromkowska-Melosik (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, WSE) w referacie „Walka uczniów o sukces w kognitywnej maszynie. Paradoxy singapurskiej merytokracji” omówiła ideę „wartości azjatyckich” wprowadzanych w edukacyjnym systemie Singapuru. Zauważyła, że nowoczesny system edukacyjny oparty na ideologii singapurskiej powinien być, według tamtejszych władz, merytokracją, w której liderzy są wybierani na podstawie swoich umiejętności i cnót. Badaczka zaprezentowała różnego rodzaju problemy, jakie mogą towarzyszyć wprowadzaniu takiego systemu.

Kolejną Prelegentką była prof. ASP dr hab. Barbara Weigl (Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie), która zaprezentowała wykład pt. „Bariery rodzinne i środowiskowe w edukacji uczniów romskich”. Wystąpienie było swoistą refleksją nad pewnymi rodzajami ograniczeniami z jakimi spotykają się – nie z własnej woli – dzieci z rodzin romskich rozpoczynające edukację w szkole podstawowej. Referentka przedstawiła wyniki badań empirycznych wchodzące w skład serii badań jakościowych oraz ilościowych realizowanych w różnych środowiskach Romów i Polaków. Konkluzją

TRUDNOŚCI W PRZESTRZENI
EDUKACYJNEJ DZIECKA

wystąpienia było stwierdzenie, że wśród polskich uczniów funkcjonuje negatywny stereotyp romskiego rówieśnika. Ponadto Autorka zaakcentowała, iż asystenci edukacji romskiej napotykają w swojej pracy na znaczący opór środowiska pedagogicznego, niejasny przydział zadań oraz bardzo niestabilne warunki zatrudnienia, które w konsekwencji utrudniają planowanie pracy z uczniami.

Wystąpienie następnego Prelegenta prof. UAM dra hab. Tomasza Gmerka (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, WSE) pt. „Strategie wyrównywania szans edukacyjnych dzieci w Finlandii” dotyczyło finlandzkiego systemu edukacji, który według badań przeprowadzonych przez PISA wydaje się najbardziej efektywnym systemem edukacyjnym. Uczniowie w Finlandii - według ustaleń płynących z badań empirycznych - plasują się zazwyczaj w badaniach w czołówce pod względem czytania, znajomości matematyki oraz umiejętności wykorzystania posiadanej wiedzy. Z badań wynika, że około 80% rodziców i nauczycieli jest bardzo zadowolonych z publicznego systemu edukacji w tym kraju. Jest to związane między innymi z efektywnymi strategiami wyrównywania szans edukacyjnych, które należałoby przenieść na grunt polskiego szkolnictwa.

Prof. dr hab. Irena Kurlak (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie) przedstawiła referat pt. „Trudności w procesie nauczania nieletnich przestępców”, w którym zauważyła, iż w obszarze resocjalizacji nieletnich przestępców znajdujących się w schroniskach dla nieletnich oraz zakładach poprawczych, bardzo ważne miejsce zajmuje kształcenie zawodowe. Zwiększa ono szanse na znalezienie zatrudnienia po

TRUDNOŚCI W PRZESTRZENI
EDUKACYJNEJ DZIECKA

opuszczeniu schroniska lub zakładu i przyczynia się do aktywizowania zawodowego nieletnich, a w konsekwencji do ich integracji społecznej.

Ostatni referat pierwszej sesji obrad plenarnych wygłosił prof. UAM dr hab. Waldemar Segiet (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, WSE). Wystąpienie zatytułowane „O przewodzie dobrego domu w edukacji dziecka. Stare i nowe problemy” dotyczyło ukazania znaczenia środowiskowych uwarunkowań procesu nauczania, głównie środowiska rodzinnego i statusu społecznego dziecka w osiąganiu przez nie sukcesów edukacyjnych.

Drugą sesję plenarną moderowali: prof. UAM dr hab. Małgorzata Cywińska, prof. AJD dr hab. Wiga Bednarkowa oraz prof. UAM dra hab. Waldemar Segiet. Jako pierwszy w tej części obrad zabrał głos prof. zw. dr hab. Andrzej Twardowski (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, WSE), który zaprezentował referat: „Środowisko rodzinne jako przestrzeń wspomagania rozwoju małych dzieci z niepełnosprawnościami”. Prelegent scharakteryzował wyniki badań nad rozwojem dzieci z różnymi niepełnosprawnościami i zaznaczył, że dom rodzinny jest/powinien być specyficzną przestrzenią edukacyjną tej szczególnej kategorii dzieci.

Prof. UAM dr hab. Katarzyna Segiet (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, WSE) w wystąpieniu „Wymęczeniu od urodzenia – pogłębiający się fenomen współczesnego dzieciństwa” wskazała na nowe wyzwania, jakim musi sprostać dziecko funkcjonujące w ponowoczesności. Współczesne dzieci poddawane wzrastającej presji zbyt wielkiej stymulacji, zbyt dużych wyzwań, niejednokrotnie ustawicznej rywalizacji środowisku szkolnym i oczekiwań rodziców skłaniających dzieci do osiągnięcia, a potem

TRUDNOŚCI W PRZESTRZENI
EDUKACYJNEJ DZIECKA

utrzymania statusu najlepszego ucznia, często odczuwające chroniczny brak poczucia bezpieczeństwa, przekształcającego się z czasem w poczucie osamotnienia, doświadczają zbyt dużo stresu nadmiernego.

Istotny problem dotyczący obszaru pedagogiki specjalnej został poruszony w wystąpieniu prof. SGGW dr hab. Ewy Skrzetuskiej (Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie) pt. „Dziecko z zaburzeniem widzenia w szkole”. Prelegentka dokonała analizy sytuacji edukacyjnej dziecka niewidomego oraz ze słabym widzeniem w szkole powszechnej. Oprócz przedstawienia specyficznych problemów wiążących się z kształceniem tej kategorii dzieci ukazała szanse, jakie płyną z tworzenia „szkoły dla wszystkich”, niezależnie od osobistej sytuacji uczniów.

Pozostając w tematyce specjalnych potrzeb edukacyjnych dr hab. Grażyna Mikołajczyk-Lerman (Uniwersytet Łódzki) wskazała w swoim wystąpieniu pt. „Trudności w przestrzeni edukacyjnej dziecka z niepełnosprawnością” na osamotnienie, niedoinwestowanie oraz niewielkie możliwości rozwoju edukacyjnego uczniów niepełnosprawnych. Ponadto zaznaczyła, że osamotnieni są również rodzice tychże uczniów pomimo tego, że w ostatnich latach oferta wsparcia dla rodzin z dzieckiem niepełnosprawnym uległa poszerzeniu.

Kolejne wystąpienie nawiązywało tematycznie do zagadnień związanych z umiejętnościami językowymi i komunikacyjnymi dziecka w przestrzeni edukacyjnej. Prof. UAM dr hab. Kinga Kuszak (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, WSE) w swoim referacie „Trudności dzieci w posługiwaniu się językiem ojczystym – wybrane aspekty” podała przykłady zmian i modyfikacji języka dziecięcego, które są spowodowane między innymi wpływem mediów, popkultury, powszechnością języka angielskiego w naszej

TRUDNOŚCI W PRZESTRZENI
EDUKACYJNEJ DZIECKA

przestrzeni językowej. Zaprezentowała różne przykłady zapożyczeń między innymi z kreskówek i gier komputerowych, które na stałe wpisały się w język współczesnego dziecka.

Ostatnia w tej sesji plenarnej Prelegentka prof. AJD dr hab. Wiga Bednarkowa przedstawiła referat pt. „Kiedy dziecku brakuje powietrza...”, w którym zaprezentowała refleksje związane z metaforycznym ujęciem przestrzeni edukacyjnej dziecka jako „powietrza”, którym „oddycha” rozwijające/uczące się dziecko. Według Prelegentki przestrzeń edukacyjna dziecka ujmowana holistycznie powinna odzwierciedlać zaufanie dziecka do... i zaufanie do dziecka; doświadczanie przez nie poczucia podmiotowości, bliskości, bezpieczeństwa i szacunku dla jego świata wartości. Autorka zauważyła, że „kiedy dziecku brakuje powietrza”, to jego rozwój przestaje być harmonijny, ekologiczny, synergiczny, a to z kolei prowadzi do różnego rodzaju zaburzeń, dysfunkcji rozwojowych.

Trzecią sesję plenarną poprowadziły: prof. UAM dr hab. Małgorzata Cywińska, prof. UAM. Kinga Kuszak oraz prof. UAM dr hab. Katarzyna Segiet. Rozważania tej części obrad rozpoczęła prof. UW dr hab. Danuta Borecka Biernat (Uniwersytet Wrocławski) przedstawiając temat: „Czynniki osobowe oraz postawa rodzicielska w kształtowaniu się strategii agresji radzenia sobie dorastających w sytuacji konfliktu społecznego”. Prelegentka przedstawiła wyniki badań własnych, których celem była ocena poznawcza wpływu czynników osobowych, przebiegu własnych działań oraz postawy wychowawczej rodziców w generowaniu agresywnej strategii radzenia sobie młodzieży w sytuacji konfliktu społecznego. Z badań tych wynika, iż, sytuacja oceniona przez jednostkę jako stanowiąca dla niej zagrożenie nasila agresję w sytuacji konfliktu społecznego. Okazało się, iż uczestniczenie

TRUDNOŚCI W PRZESTRZENI
EDUKACYJNEJ DZIECKA

adolescentów w sytuacji zagrożenia realizacji własnych dążeń wzmaga u nich emocje negatywne. Agresja w takim przypadku stanowi formę radzenia sobie z gniewem odczuwanym w sytuacji konfliktu.

Kolejną Prelegentką była prof. UZ dr hab. Marzenna Magda-Adamowicz (Uniwersytet Zielonogórski) ukazująca temat: „Twórcze rozwiązywanie problemów pedagogicznych”. Wskazała w nim różne innowacyjne sposoby rozwiązania problemów pedagogicznych w środowisku ucznia oraz ich wpływ na niwelowanie skutków trudnych sytuacji w przestrzeni edukacyjnej dziecka.

Wyniki badań własnych, których celem było wykrycie związków i zależności między przestrzenią edukacyjną, a zaznajamianiem dzieci kończących edukację przedszkolną z zagadnieniami przyrodniczymi przedstawiła prof. UKW dr hab. Krystyna Żuchelkowska (Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy) w referacie zatytułowanym „Przestrzeń edukacyjna i jej rola w zbliżaniu dzieci przedszkolnych do przyrody”. Cel przeprowadzonych przez Prelegentkę badań wyznaczył określoną procedurę badawczą, która w konsekwencji miała doprowadzić do rozstrzygnięcia następującego problemu badawczego: W jakim stopniu przestrzeń edukacyjna wpływa na znajomość zagadnień przyrodniczych przez dzieci kończące edukację przedszkolną?

Goście z zagranicy prof. dr Klaudia Schultheis oraz prof. dr Petra Heibl (Catholic University of Eichstaett-Ingolstadt) wygłosiły referat pt. „Uważność w szkole- projekt dotyczący wzmocnienia kompetencji emocjonalnych dzieci”, w którym scharakteryzowały modele rozwijania kompetencji społecznych i emocjonalnych dzieci oraz zaprezentowały elementy programów o charakterze profilaktycznym dla uczniów z zaburzeniami zachowania.

TRUDNOŚCI W PRZESTRZENI
EDUKACYJNEJ DZIECKA

Zwróciły także uwagę na sposoby niwelowania skutków braku odpowiedniego wachlarza kompetencji emocjonalnych dziecka.

Kolejny gość z zagranicznego ośrodka uniwersyteckiego PhDr. Bc. Karin Fodorová (Ostravská Univerzita) w referacie „Nauczycielka i jej samokształcenie, jako jedna opcja dla poprawy ich działalności zawodowej z dziećmi w przedszkolu” przedstawiła koncepcję samokształcenia nauczycieli przedszkola w Republice Czeskiej. Zaprezentowała wyniki badań, z których wynika, że nauczyciele czeskich przedszkoli przywiązują wielką wagę do samokształcenia, co wynika też z czeskiego prawa, nakładającego na nauczycieli przedszkola ten obowiązek.

Ostatnie Prelegentki trzeciej sesji plenarnej dr hab. Agnieszka Naumiuk oraz dr Anna Steinhagen (Uniwersytet Warszawski) w wystąpieniu „Wyzwania funkcjonowania szkolnego, rodzinnego i środowiskowego dzieci z zaburzeniami więzi” przedstawiły wyniki badań, z których wynika, że zdecydowana większość dzieci cierpiących na zaburzenia więzi ma za sobą traumatyczne doświadczenia w okresie wczesnodziecięcym implikujące rozwinięcie się u nich nieprawidłowego stylu przywiązania. Do grup szczególnie narażonych na wystąpienie tego typu zaburzeń należą dzieci adopcyjne, dzieci wychowywane w rodzinach zastępczych lub dzieci przebywające w placówkach opieki całodobowej takich, jak domy dziecka czy domy pomocy społecznej.

Po zakończeniu obrad plenarnych Prof. UAM dr hab. Małgorzata Cywińska – Przewodnicząca Komitetu Naukowego i Organizacyjnego - dokonała ich rekapitulacji i zaprosiła uczestników do udziału w pięciu sekcjach tematycznych.

TRUDNOŚCI W PRZESTRZENI
EDUKACYJNEJ DZIECKA

Pierwsza sekcja prowadzona przez prof. UZ dr hab. Marzennę Magdę-Adamowicz oraz prof. AJD dr hab. Wigę Bednarkową dotyczyła „Trudności edukacyjnych dzieci w perspektywie historycznej i współczesnej”. Dyskutowano między innymi nad trudnościami edukacyjnymi dzieci na ziemiach polskich w okresie II wojny światowej, edukacją dzieci rdzennych mieszkańców Kanady, etycznymi refleksjami dotyczącymi współczesnego dziecka, trudnościami szkolnymi, przemocą rówieśniczą, aspektami emocjonalnymi i formalnymi odnoszącymi się do bezpieczeństwa dzieci, ochroną ich integralności cielesnej.

Sekcja druga zatytułowana „Środowiskowe uwarunkowania trudności edukacyjnych dzieci” była moderowana przez prof. UW r dr hab. Danutę Borecką-Biernat oraz prof. UAM dr hab. Katarzynę Segiet. Podczas tego spotkania rozważano trudności edukacyjne dziecka w aspekcie środowiska rodzinnego, rówieśniczego, społecznego, zawodowego oraz szkolnego.

Prof. zw. dr hab. Andrzej Twardowski oraz prof. ASP dr hab. Barbara Weigl poprowadzili trzecią sekcję tematyczną: „Dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi”. Rozważania w tej sekcji były związane z funkcjonowaniem w przestrzeni edukacyjnej dziecka z zespołem Aspergera, autyzmem, hemofilią, niedosłuchem, dziecka chorego onkologicznie oraz dziecka zdolnego.

Sekcję czwartą „Przestrzeń specyficznych trudności w uczeniu się i wybranych aspektów wspierania rozwoju dzieci” poprowadziły prof. dr hab. Irena Kurlak oraz prof. UAM dr hab. Kinga Kuszak. W ramach spotkania dyskutowano głównie o trudnościach w uczeniu się i funkcjonowaniu szkolnym dzieci z dysleksją rozwojową oraz nadpobudliwością psychoruchową. Nawiązano również do problemów ucznia z zaburzeniami

TRUDNOŚCI W PRZESTRZENI
EDUKACYJNEJ DZIECKA

zachowania oraz omówiono sposoby wsparcia rozwoju dzieci i młodzieży na terenie szkół i placówek oświatowych.

Ostatnią sekcję tematyczną moderowaną przez prof. UKW dr hab. Krystynę Żuchelkowską oraz dr hab. Agnieszkę Naumiuk zatytułowano: „Trudności edukacyjne dzieci w obszarze medialnym i wybranych treści nauczania”. Omówiono przestrzeń edukacyjną w kontekście zmian społeczeństwa cyfrowego, nawiązano do wykorzystania w szkole nowych technologii i zaprezentowano trudności dzieci w zakresie kształcenia matematycznego, językowego i muzyczno – ruchowego.

Oficjalnego zakończenia konferencji dokonała prof. UAM dr hab. Małgorzata Cywińska – przewodnicząca Komitetu Naukowego i Organizacyjnego Konferencji - która podkreślając wieloaspektowość, niezwykle ważkich i wielce interesujących wystąpień Prelegentów w trakcie obrad plenarnych i w ramach poszczególnych sekcji, zaakcentowała potrzebę prowadzenia dalszych pogłębionych dyskursów rozpatrujących trudności w przestrzeni edukacyjnej dziecka.